

ΛΕΞΙΚΟ
ΕΝΔΟΔΟΝΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΟΡΩΝ

ΑΘΗΝΑ 2004

Copyright ©

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΙΣΣΟΣ

Ζωοδόχου Πηγής 54

106 81 Αθήνα

τηλ. 210 3814 939, FAX 210 8082 389

Υπεύθυνος διακίνησης: Δημήτρης Μπαλαμπάνης

Εκτύπωση: Αφοί Σπύρου

*Τα δικαιώματα έκδοσης του παρόντος βιβλίου
ανήκουν στις ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΙΣΣΟΣ*

*Μερική ή ολική ανατύπωση του βιβλίου απαγορεύεται
χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη*

ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ

Σε όλους αυτούς που μάχθησαν για τη

«ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ» ΤΟΥ ΡΙΖΙΚΟΥ ΣΩΛΗΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
Επιτροπές λεξικού	6
Πρόλογος	9
Α	15
Β	34
Γ	36
Δ	39
Ε	45
Ζ	62
Η	64
Θ	65
Ι	67
Κ	69
Λ	81
Μ	83
Ν	89
Ο	92
Π	108
Ρ	119
Σ	122
Τ	126
Υ	129
Φ	136
Χ	139
Ψ	142
Λημματολόγιο αγγλικών όρων	143
Βασικές βιβλιογραφικές πηγές	191
Προτάσεις για τη βελτίωση του λεξικού	195

ΕΠΤΡΟΠΕΣ ΛΕΞΙΚΟΥ

ΕΠΤΡΟΠΗ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Πρόεδρος: ΣΙΣΚΟΣ Ι.Γ.: Αναπλ. Καθηγητής Ενδοδοντίας
Πανεπιστημίου Αθηνών, Πρόεδρος ΕΕΕ

Συντονιστής: ΝΙΑΜΟΝΗΤΟΣ Κ.: Ενδοδοντολόγος, Διδάκτωρ
Ενδοδοντίας Πανεπιστημίου Αθηνών, μέλος ΕΕΕ

Μέλη: ΛΑΜΠΡΙΑΝΙΔΗΣ Θ.: Αναπλ. Καθηγητής Ενδοδο-
ντολογίας Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, μέλος ΕΕΕ

ΠΑΝΟΠΟΥΛΟΣ Π.: Αναπλ. Καθηγητής Ενδοδοντίας
Πανεπιστημίου Αθηνών, Αντιπρόεδρος ΕΕΕ

ΣΥΚΑΡΑΣ Ν.Σ.: Ομ. Καθηγητής Ενδοδοντίας Πανε-
πιστημίου Αθηνών, τ.Πρόεδρος ΕΕΕ

ΤΖΙΑΦΑΣ Δ.: Καθηγητής Ενδοδοντολογίας Πανεπι-
στημίου Θεσσαλονίκης, μέλος ΕΕΕ

ΤΣΑΤΣΑΣ Γρ.Β.: Καθηγητής Ενδοδοντίας Πανεπι-
στημίου Αθηνών, μέλος ΕΕΕ

ΕΠΤΡΟΠΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΥΛΙΚΟΥ

ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ Μ.: Επικ. Καθηγήτρια Ενδοδοντίας
Πανεπιστημίου Αθηνών, μέλος ΕΕΕ

ΓΡΗΓΟΡΑΤΟΣ Δ.: Ειδικευθείς στην Ενδοδοντία, Eastman
Institute, Λονδίνο, Μ. Βρετανία, μέλος ΕΕΕ

ΚΩΣΤΟΥΡΟΣ Γ.: Ειδικευθείς στην Ενδοδοντία και Φαρμα-

κολογία, Karolinska Institute, Στοκχόλμη, Σουηδία και στη Βιολογία Στόματος, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Επιστημονικός συνεργάτης Ενδοδοντίας Πανεπιστημίου Αθηνών, μέλος ΕΕΕ

ΠΟΛΥΖΩΗΣ Ν.: *Ενδοδοντολόγος, Επιστημονικός συνεργάτης Ενδοδοντίας Πανεπιστημίου Αθηνών, μέλος ΕΕΕ*

ΣΕΡΕΦΟΓΛΟΥ Μ.: *Διδάκτωρ Ενδοδοντίας Πανεπιστημίου Αθηνών, μέλος ΕΕΕ*

ΣΥΚΑΡΑΣ Σ.Χ.: *Ειδικευθείς στη Βιολογία Στόματος, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Επιστημονικός συνεργάτης Ενδοδοντίας Πανεπιστημίου Αθηνών, μέλος ΕΕΕ*

ΦΛΕΒΟΤΟΜΑΣ Μ.: *Διδάκτωρ Ενδοδοντίας Πανεπιστημίου Αθηνών, Επιστημονικός συνεργάτης Ενδοδοντίας Πανεπιστημίου Αθηνών, μέλος ΕΕΕ*

ΦΡΑΝΤΖΗ Μ.: *Ενδοδοντολόγος, Επιστημονικός συνεργάτης Ενδοδοντίας Πανεπιστημίου Αθηνών, μέλος ΕΕΕ*

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΚΩΣΤΟΥΡΟΣ Γ.

ΣΙΣΚΟΣ Ι.Γ.

ΣΥΚΑΡΑΣ Σ.Χ.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΚΟΥΜΠΑΣ Ν.: *Επιμελητής εκδόσεων, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.*

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

*«Τα λεξικά είναι όπως τα ρολόγια: το χειρότερο
είναι καλύτερο από το τίποτα, όσο για το καλύτερο,
δεν μπορείς ποτέ να περιμένεις να είναι απολύτως
ακριβές»*

Samuel Johnson

Η ύπαρξη έγκυρων και σύγχρονων επιστημονικών λεξικών, ειδικότερα μάλιστα στον ευρύτερο χώρο της ιατρικής, αποτελεί τα τελευταία χρόνια μια ολοένα επιτακτικότερη ανάγκη, εξαιτίας των ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων, του ταχύτερου ρυθμού παραγωγής νέας γνώσης και της επακόλουθης αθρόας εισαγωγής νέων επιστημονικών όρων (νεολογισμών). Θα πρέπει να ομολογήσουμε ότι κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες, κατά τις οποίες εκμηδενίστηκαν τόσο οι αποστάσεις όσο και ο χρόνος επικοινωνίας μεταξύ επιστημόνων με διαφορετική γλώσσα και πολιτισμό, η καθιέρωση της αγγλικής γλώσσας ως κοινώς αποδεκτού μέσου επικοινωνίας απέτρεψε τη δημιουργία ενός σύγχρονου πύργου της Βαβέλ. Αυτό όμως δεν αρκεί, διότι εξακολουθεί να υφίσταται το εξίσου σημαντικό πρόβλημα της επικοινωνίας μεταξύ επιστημόνων με κοινή γλώσσα και πολιτισμό. Το πρόβλημα συνίσταται στο ότι οι εκάστοτε νέοι όροι, κατά κανόνα αγγλικής προελεύσεως, εισάγονται στη γλώσσα κάθε λαού -εν προκειμένω στην ελληνική- πολύ συχνά με τρόπο όχι απόλυτα σαφή, αλλά και μερικές φορές με διαφορετικό εννοιολογικό περιεχόμενο, ανάλογα με τις γνώσεις και το επίπεδο παιδείας του συγγραφέα που το επιχειρεί. Έτσι, η συνεχής συσσώρευση ασαφει-

ών, παραλήψεων και γενικά σφαλμάτων διατύπωσης οδηγεί σε δυσχέρεια και, σε ορισμένες περιπτώσεις, σε σταδιακή αδυναμία επικοινωνίας μεταξύ επιστημόνων της ίδιας ειδικότητας. Το πρόβλημα καλούνται να επιλύσουν τα επιστημονικά λεξικά.

Υπ' αυτήν ακριβώς την έννοια, η συγγραφή ενός επιστημονικού λεξικού αποτελεί ένα χρονοβόρο, εξαιρετικά επίπονο και -κυρίως- ακανθώδες έργο, όχι μόνον ενός αλλά πολλών ειδικών επιστημόνων οι οποίοι γνωρίζουν σε ικανό βάθος και έκταση το επιστημονικό πεδίο, αλλά και τη μητρική γλώσσα τους.

Η ανυπαρξία ενός λεξικού ενδοδοντολογικών όρων, σε συνδυασμό με την έλλειψη ενός θεσμοθετημένου οργάνου επεξεργασίας και διατύπωσης της οδοντιατρικής ορολογίας, μας οδήγησαν στην προσπάθεια σύνταξης και έκδοσης του παρόντος λεξικού, με την ελπίδα ουσιαστικής συμβολής στην επικοινωνία μεταξύ των Ελλήνων «ενδοδοντολόγων», ή «ενδοδοντιστών», αλλά και όλων των οδοντιάτρων γενικά. Η προσπάθεια δεν ήταν καθόλου ευκαταφρόνητη, διότι αφενός δεν υπήρχε πεδίο αναφοράς και αφετέρου υπήρχαν σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των δύο Οδοντιατρικών Σχολών της χώρας, αλλά και γενικά μεταξύ των ειδικών. Ξεκινήσαμε λοιπόν σχεδόν από το μηδέν και προσπαθήσαμε να επιτύχουμε τη μέγιστη δυνατή σύγκλιση απόψεων. Αρχικά φάνταζε ακατόρθωτο. Σήμερα είναι γεγονός!

Κύριο χαρακτηριστικό του λεξικού είναι η συγκέντρωση και λεξικογράφηση των ενδοδοντολογικών όρων. Είναι ωστόσο προφανές ότι δεν πρόκειται για ένα απλό λεξικό επιστημονικών όρων, δεδομένου ότι οι ενδοδοντολογικοί όροι δεν λεξικογραφούνται μόνο, αλλά ερμηνεύονται και επεξηγούνται με σύντομο και περιεκτικό τρόπο. Παράλληλα, η ύπαρξη λημματολογίου αγγλικών όρων δίνει τη δυνατότητα αξιοποίησης του και ως αγγλοελληνικού λεξικού.

Σε ένα επιστημονικό λεξικό οι όροι επιβάλλεται να είναι μονοσήμαντα ορισμένοι και να χαρακτηρίζονται από ακρίβεια στη διατύπωση, σαφήνεια και αξιόπιστη ερμηνεία. Αυτό συνιστά μια τελειοθηρική προσπάθεια, η οποία είναι απόλυτα αναγκαία και θα πρέπει να καταβάλλεται από όλους όσοι επιχειρούν τη σύνταξη ενός επιστημονικού λεξικού, αλλά δεν είναι πάντοτε εφικτό να οδηγήσει σε βέλτιστα αποτελέσματα, πολύ περισσότερο όταν πρόκειται για μια παρθενική έκδοση. Επιπρόσθετα, η καταγραφή όλων των σχετικών λημμάτων δεν είναι καθόλου εύκολη υπόθεση: μοιραία, υπάρχουν πάντοτε κάποιες παραλήψεις, ενώ αντίθετα η προσπάθεια για τη μέγιστη δυνατή πληρότητα μπορεί ορισμένες φορές να οδηγήσει στη λημματογράφηση αδόκιμων όρων ή και όρων χωρίς τρέχουσα επιστημονική αξία, οι οποίοι τείνουν να εξαλειφθούν. Για όλους αυτούς τους λόγους, στο τέλος του λεξικού παρατίθενται ειδικά δελτία για προτάσεις επαναδιατύπωσης και επανερμηνείας όρων, λημματογράφησης νέων και εξάλειψης υπαρχόντων. Η αξιοποίηση των δελτίων αυτών από τους συναδέλφους θα αποτελέσει για μας πολύτιμη βοήθεια για μια κατά το δυνατόν πληρέστερη και ακριβέστερη επανέκδοση του λεξικού στο μέλλον.

Θέλουμε να πιστεύουμε ότι το λεξικό αυτό θα λειτουργήσει ως επίπεδο αναφοράς για την κάλυψη των συγγραφικών και διδακτικών αναγκών στο χώρο της ενδοδοντολογίας / ενδοδοντίας. Επιπρόσθετα, ελπίζουμε να αποτελέσει κίνητρο για την ανάληψη αντίστοιχων εγχειρημάτων και από τις άλλες επιστημονικές οδοντιατρικές εταιρείες, με μελλοντικό στόχο τη σύνταξη ενός σύγχρονου και έγκυρου λεξικού οδοντιατρικών όρων, για τη διευκόλυνση της επικοινωνίας όλων των Ελλήνων οδοντιάτρων.

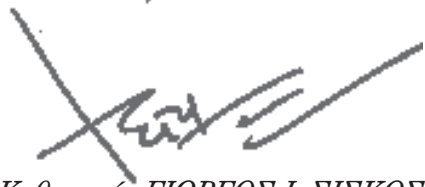
Το «Λεξικό Ενδοδοντολογικών Όρων» είναι αποτέλεσμα μακρόχρονης, συλλογικής και μεθοδικά σχεδιασμένης δουλειάς

των μελών της συντακτικής επιτροπής, με συντονιστή τον συνάδελφο Κώστα Νιαμονητό, καθώς και της πολύτιμης βοήθειας που προσέφεραν στις διάφορες φάσεις επεξεργασίας του υλικού οι συνάδελφοι Μαρία Γεωργοπούλου, Μπέσσυ Φραντζή, Γιώργος Κωστούρος, Χρήστος Συκαράς, Μιχάλης Φλεβοτομάς, Μιχάλης Σερρέφογλου, Νίκος Πολυζώης και Διονύσης Γρηγοράτος.

Σε όλους αυτούς τους εκλεκτούς συναδέλφους εκφράζω, εκ μέρους του Δ.Σ. της Ελληνικής Ενδοδοντικής Εταιρείας, ειλικρινείς ευχαριστίες για την πραγματικά συγκινητική ανταπόκρισή τους και θερμά συγχαρητήρια για τη συνολικά επιτυχημένη προσπάθειά τους.

Θερμές ευχαριστίες εκφράζω επίσης στον κ. Τίτο Γιοχάλα, Διευθυντή του Κέντρου Ερεύνης Επιστημονικών Όρων και Νεολογισμών της Ακαδημίας Αθηνών, για την καθοριστική συμβολή του στη διευκρίνιση και ακριβή εννοιολογική απόδοση ορισμένων όρων.

Αθήνα, Μάρτιος 2004

Αναπλ. Καθηγητής ΓΙΩΡΓΟΣ Ι. ΣΙΣΚΟΣ

Πρόεδρος

Ελληνικής Ενδοδοντικής Εταιρείας

ΛΕΞΙΚΟ
ΕΝΔΟΔΟΝΤΟΛΟΓΙΚΩΝ
ΟΡΩΝ

Αγγειακή παροχή – Vascular supply Αιματική τροφο-
δοσία ενός ιστού.

Αγκύλωση – Ankylosis, Replacement Resorption
βλ. Απορρόφηση, Αντικαταστατική.

Αδαμαντίνη – Enamel Ενασβεστιωμένος ιστός, επιθη-
λιακής προέλευσης, που περιβάλλει όλη τη μύλη
του δοντιού. Η αδαμαντίνη είναι ο πιο σκληρός
ιστός του ανθρώπινου σώματος. Η κατά βάρος σύ-
στασή της είναι 94-96% ανόργανα συστατικά, 1-2%
οργανικά συστατικά και 3-4% νερό.

Αδαμαντινικό μαργαριτάρι – Enamel pearl Έκτοπη
εναπόθεση, μόρφωμα αδαμαντίνης σφαιρικού συ-
νήθως σχήματος, που εντοπίζεται ακρορριζικά της
αδαμαντινοοστεϊνικής ένωσης, συνηθέστερα στην
περιοχή απόσχισης των ριζών των γομφίων. Σε ορι-
σμένες περιπτώσεις τα αδαμαντινικά μαργαριτάρια
συνέχονται με προσεκβολές της αδαμαντίνης.

Αδαμαντινογενίνη – Amelogenin Η επικρατούσα
πρωτεΐνη της θεμέλιας ουσίας της αδαμαντίνης.
Αποτελείται από 45 περίπου αμινοξέα γνωστά με το